

RELACION

PËR

PROJEKTLIGJIN “PËR DISA SHTESA NË LIGJIN NR.10463, DATË 22.09.2011 ‘PËR MENAXHIMIN E INTEGRUAR TË MBETJEVE’”, TË NDRYSHUAR

I. QËLLIMI I PROJEKTAKTIT DHE OBJEKTIVAT QË SYNOHEN TË ARRIHEN

Përdorimi i pakufizuar i produkteve plastike një përdorimshe sot paraqet sfidën më të madhe mjedisore, me të cilën ndeshet planeti ynë. Qeset plastike kanë ndikim negativ në mjedis, që nga fillimi dhe deri në mbylljen e ciklit të përdorimit të tyre. Për më tepër, në ekonomi dëmet e shkaktuara nga plastika janë shumë të mëdha, duke ndikuar drejtpërsëdrejti në turizmin, transportin detar apo peshkimin. Mbrojtja e mjedisit dhe e shëndetit të njeriut nga pasojat e përdorimit të këtij produkti janë në politikën e qeverisë për të siguruar një mjedis të pastër e të shëndetshëm si dhe për të nxitur zhvillimin e qëndrueshëm të ekonomisë, dhe në veçanti nxitjen dhe zhvillimin e ekonomisë së turizmit dhe promovimit të përdorimit me efikasitet të burimeve natyrore.

Bazuar në kompetencat që ligji i jep, Ministria e Turizmit dhe Mjedisit merr përsipër të propozojë një plan masash për reduktimin, parandalimin deri në ndalimin e plotë të hedhjes në treg të qeseve plastike mbajtëse. Ndalimi i përdorimit të qeseve plastike mbajtëse, si një masë për parandalimin e mbetjeve, pritet që të sjell një reduktim të sasisë së qeseve plastike të hedhura ngado në mjedis, do të sjell reduktim të kostos së menaxhimit të tyre si dhe minimizim të ndikimit në mjedis dhe në shëndetin e njeriut.

Objektivi i këtij projektligji është ndalimi i përdorimit të qeseve plastike mbajtëse, duke synuar që pas datës 1 qershor 2020 në Shqipëri të mos prodhohen, importohen dhe as përdoren qese plastike mbajtëse, duke e bërë Shqipërinë vendin e parë në Evropë pa qese plastike.

II. VLERËSIMI I PROJEKTAKTIT NË RAPORT ME PROGRAMIN POLITIK TË KËSHILLIT TË MINISTRAVE, ME PROGRAMIN ANALITIK TË AKTEVE DHE DOKUMENTE TË TJERA POLITIKE

Ky projektligj është i parashikuar në programin e përgjithshëm analitik të Ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit për vitin 2020, në përputhje me politikën e qeverisë për të siguruar një mjedis të pastër e të shëndetshëm, për të nxitur zhvillimin e qëndrueshëm të ekonomisë dhe, në veçanti, nxitjen e zhvillimin e

ekonomisë së turizmit dhe promovimit të përdorimit me efikasitet të burimeve natyrore.

III. ARGUMENTIMI I PROJEKTAKTIT LIDHUR ME PËRPARËSITË, PROBLEMATIKAT, EFEKTET E PRITSHME

Nëpërmjet këtij projektligji do të garantohet mbrojtja e mjedisit dhe e shëndetit të njeriut nga pasojat e përdorimit të këtij produkti, reduktimi i sasive të qeseve plastike të hedhura ngado në mjedis, e cila do të sjellë, më pas, reduktimin e kostos së menaxhimit të tyre si dhe minimizim të ndikimeve të mundshme negative në mjedis dhe në shëndetin e njeriut.

Kërkimet vlerësojnë se më shumë se 79% e produkteve plastike (sidomos ato njëpërdorimshe) janë të depozituara në landfille ose në ambiente të hapura, ndaj edhe përpjekjet për veprim nga shumë qeveri janë fokusuar, kryesisht, në martjen e masave për reduktimin e produkteve plastike njëpërdorimshe dhe, sidomos, në reduktimin e qeseve plastike, të cilat shkaktojnë një ndotje jo vetëm në dukje në mjedis, por edhe me efekte në shëndetin e njeriut, ndikim financiar në ekonomi dhe në ekosistemet mjedisore.

Sipas një vlerësimi të bërë nga NALAS në rajonin pilot të “Bregdetit të Adriatikut”, i cili përfshin 9 bashki nga katër shtete: Shqipëri, Bosnjë dhe Hercegovinë, Kroaci dhe Mali i Zi, për të vlerësuar impaktin ekonomik të lidhur me pastrimin e plazheve dhe hedhjet e paligjshme të mbetjeve, humbjet në të ardhura, për shkak të turistëve që nuk kthehen më, rezulton se për vitin 2015 ky rajon ka humbur, të paktën 34 450 365 Euro. Për më tepër, çdo vit shpenzohen 1 556 550 Euro për pastrimin e mbetjeve të hedhura në mënyrë të paligjshme dhe 2 018 280 Euro për pastrimin e plazheve.

Nga një vlerësimi i bërë në kuadër të Strategjisë Kombëtare – Menaxhimi i Mbetjeve nga Plastika dhe Riciklimi[1], në vitin 2016 është vlerësuar se në Shqipëri përdoren 6 – 9 kg/person/vit artikuj plastike me një përdorim, kryesisht qese plastike mbajtëse. Duke vlerësuar peshën e një qeseje dhe faktin se vlera mesatare në Shqipëri është që një person përdor rreth 3 qese në ditë, mund të vlerësojmë se për një popullsi rezidente prej afërsisht 3 000 000 banorë, sasia e qeseve plastike është rreth 3.2 miliardë qese në një vit ose, afërsisht 26 280 ton/vit.

Në kuadër të një projekti pilot “Menaxhimi i Mbetjeve Detare në Shqipëri” janë bërë matje sezonale në grykderdhjet e dy prej lumenjve kryesorë të vendit (për nga numri i zonave të banuara dhe popullsisë që këta dy lumenj përshkojnë), lumenjtë Bunë dhe Ishëm. Nga vëzhgimi i këtyre dy lumenjve ka rezultuar se plastika në përgjithësi dhe qeset plastike, në veçanti, përbëjnë mbetjen kryesore që depoziohet në bregdet nëpërmjet rrjedhjave lumore. Si rezultat i vëzhgimit në

një sipërfaqe prej 100 m², në deltën e Bunës ka rezultuar se nga totali prej rreth 46 kg mbetje, që gjendeshin të depozitura, rreth 42.3 kg ishin mbetje plastike/polystyrene (kryesisht qese plastike mbajtëse). Po të njëjtat të dhëna vijnë edhe nga matjet në deltën e Ishmit. Në një sipërfaqe prej 100 m², nga totali prej rreth 84.5 kg mbetje, që gjenden të depozitura në Kepin e Rodonit, rreth 52,4 kg janë mbetje plastike/polystyrene (kryesisht qese plastike mbajtëse).

Këto të dhëna tregojnë se qeset plastike mbajtëse përbëjnë një prej ndotësve kryesorë të mjedisit shqiptar, si në shtrirje territoriale ashtu dhe në sasi, duke treguar se masat për të gjetur një zgjidhje definitive janë sa të nevojshme, të justifikuar aq edhe emergjente.

Ndërhyrjet ligjore të bëra në vitin 2011, nëpërmjet nxjerrjes së ligjit nr.10463/2011, “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”, dhe akteve nënligjore të dala në zbatim të tij, nuk patën impaktin e dëshiruar. Fillimisht, detyrimi që pas datës 1 janar 2013 nuk lejohet prodhimi dhe tregtimi i qeseve plastike jobiodegraduese më të vogla se 30 µ trashësi dhe, më pas, ndryshimet e akteve nënligjore në 2018, duke vendosur rregulla të tjera mbi përmbajtjen e prodhimit, informacionin e stampuar dhe trashësinë e qeseve, sollën përmirësim të situatës por jo atë të dëshiruar.

Në vend ka rreth 62 kompani që prodhojnë produkte plastike dhe vetëm 25 prej tyre prodhojnë qese plastike njëpërdorimshe. Siç deklaronte Inspektorati Shtetëror i Mjedisit Pyjeve, Ujërave dhe Turizmit, pas hyrjes në fuqi të vendimit nr.232, datë 26.4.2018, të Këshillit të Ministrave, “Për disa ndryshime dhe shtesa në vendimin nr.177, datë 6.3.2012, të Këshillit të Ministrave, “Për ambalazhet dhe mbetjet e tyre”, pas korrikut të vitit 2018 prodhimi i këtyre qeseve plastike nga këto kompani është ulur me 30%. Kontrollat e inspektoriatit tregojnë se vetëm 70% e këtyre kompanive plotësojnë kriteret e VKM-së.

Ndonëse janë arritur disa rezultate, parashikimet sipas vendimit nr.232, datë 26.4.2018, për qese plastike mbajtëse nuk kanë rezultuar të mjaftueshme; pas përdorimit të tyre të parë ato hidhen si mbeturina ose mund të përdoren për të transportuar mbetjet familjare drejt kontenierëve, në pikat e grumbullimit kolektiv të mbeturinave në çdo lagje. Për shkak të menaxhimit joefektiv, një sasi shumë e vogël e tyre, e cila ka trashësi dhe nuk është e ndotur nga mbetjet, mund të hyjë përsëri në cikël për t’u ricikluar, ndërkohë që pjesa më e madhe e tyre përfundon në lumenj, vendepozitime të hapura, landfille, apo në incinerator për djegie.

Në dokumentin e publikuar nga UN Environment 2018, “Plastikat një Përdorimshe – Udhërrëfyese drejt Qëndrueshmërisë” raportohet se në Afrikë ka më tepër se 25 vende, të cilat e kanë ndaluar plotësisht prodhimin dhe përdorimin e qeseve plastike dhe më tepër se gjysma e tyre kanë filluar ta zbatojnë atë përgjatë viteve 2014 – 2017 (Kenia, Ethiopia, Egjypti, Mali, South Afrika etj.) Në Azi forma e ndalimit të përdorimit të qeseve plastike është e kombinuar, ka vende të cilat përdorin taksat mbi qeset plastike, ndërkohë që ka edhe vende të cilat e kanë ndaluar plotësisht përdorimin e qeseve plastike.

Në Evropë, në përgjigje të direktivës 2015/720 për të arritur një reduktim të qëndrueshëm të numrit të qeseve të holla plastike të përdorura për person në 2025, vendet kanë zgjedhur që të marrin masa nga ndalimi i plotë (siç është, p.sh. Italia dhe Franca) deri në marrëveshje vullnetare dhe kontrata me sektorin privat siç është Austria. Në Francë që nga viti 2016 nuk lejohen qeset e holla plastike < 50µ dhe kjo politikë është zgjeruar më tej në 2017, ku u ndalua prodhimi, shpërndarja dhe shitja e të gjitha qeseve plastike, me përjashtim të qeseve të kompostueshme. Në Itali ndalohet përdorimi i të gjitha qeseve plastike më të holla se 100µ me përjashtim të qeseve plastike që ripërdoren, gjë që solli në vitin 2011 një reduktim të përdorimit të qeseve plastike me më shumë se 55%. Në krahinën e Katalonjës është miratuar ligji për ndalimin e të gjitha qeseve plastike një përdorimshe, përfshirë dhe ato të biodegradueshme.

Sa më lart, që ligji të realizojë plotësisht qëllimet për të cilat është miratuar dhe zgjidhjet e ofruara për menaxhimin e mbetjeve në Republikën e Shqipërisë, të garantojnë sa më tepër rezultate positive, janë propozuar ndryshimet e parashtruara në projektligjin e hartuar.

IV. VLERËSIMI I LIGJSHMËRISË, KUSHTETUTSHMËRISË DHE HARMONIZIMI ME LEGJISLACIONIN NË FUQI VENDAS E NDËRKOMBËTAR

Ky projektligj është hartuar në përputhje me nenin 100 të Kushtetutës dhe të ligjit nr.10431, datë 9.6.2011, “Për mbrojtjen e mjedisit”, të ndryshuar, si ligj kuadër.

V. VLERËSIMI I SHKALLËS SË PËRAFRIMIT ME ACQUIS COMMUNAUTAIRE (PËR PROJEKTAKTET NORMATIVE)

Projektligji nuk përfron asnjë direktivë apo rregullore të BE-së.

VI. PËRMBLEDHJE SHPJEGUESE E PËRMBAJTJES SË PROJEKTAKTIT

Në nenin 1 të këtij projektligji parashikohet shtimi i pikave 38/1, 38/2, 38/3, 38/4, 38/5 dhe 38/6, ku përcaktohen përkufizimet e termave “Plastik”, “Qese

plastike mbajtëse”, “Qese e lehtë plastike mbajtëse”, “Qese shumë e lehtë plastike mbajtëse”, “Qese plastike mbajtëse oxo-degradueshme ose oxo-biodegradueshme” dhe “Qese plastike mbajtëse higjeno-sanitare”, të cilat janë përkufizime të marra dhe të përshtatura me kuadrin ligjor evropian.

Në nenin 2, të këtij projektligji, parashikohet shtimi i pikës 3, në nenin 29, ku përcaktohet ndalimi i prodhimit, importimit, hedhja në treg, futja apo përdorimi në territorin e Republikës së Shqipërisë të qeseve plastike mbajtëse, qeseve të lehta plastike mbajtëse, qeseve shumë të lehta plastike mbajtëse, si dhe qeseve plastike mbajtëse të oxo-degradueshme apo oxo-biodegradueshme. Gjithashtu, është përcaktuar që rregullat më të hollësishme për ndalimin e futjes në territorin e Republikës së Shqipërisë të qeseve, të përcaktuara në këtë pikë, përcaktohen me vendim të Këshillit të Ministrave, me propozim të ministrit përgjegjës të mjedisit, kjo me qëllim rregullimin e detajuar të futjes së qeseve plastike nga individët nga vendet e tjera në vendin tonë nëpërmjet pikave përkatëse kufitare dogonare.

Duke marrë shembull vetëm brigjet e lumenjeve dhe vijat bregdetare, shihet dukshëm që ato janë të mbushuara me mbetje plastike, të cilat jo vetëm prishin peijsazhin, por sjellin dëmtim të habitatit ujor, ku shumë shpendë janë drejt zhdukjes nga dehidratimi dhe uria, si pasojë e gëlltitjes të plastikës në vend të ushqimit.

Studimet tregojnë që dëmi i përgjithshëm ekonomik në ekosistemet detare, i shkaktuar nga plastika, kushton, të paktën, 13 biljonë dollarë në vit.

Në nenin 3, të këtij projektligji, parashikohet shtimi i pikave 25/1 dhe 25/2, në nenin 62, ku parashikohet si kundravajtje administrative dhe dënimi me gjobë nëse nuk zbatohet përcaktimi i pikës 3, të nenit 29.

Në nenin 4, të këtij projektligji, parashikohen dispozitat kalimtare dhe të fundit, në të cilat përcaktohen afatet deri kur do të vazhdojë veprimtaria e subjekteve që prodhojnë, importojnë, hedhin në treg, magazinojnë, përdorin apo fusin në territorin e Republikës së Shqipërisë qese plastike. Kjo kohë do të jetë e nevojshme që subjektet dhe banorët e Republikës së Shqipërisë të informohen dhe ndërgjegjësohen me nismën e ndërmarrë.

Në nenin 5 është parashikuar që çdo dispozitë që bie ndesh me përcaktimet e këtij ligji shfuqizohet pas hyrjes në fuqi të tij.

VII. INSTITUCIONET DHE ORGANET QË NGARKOHEN PËR ZBATIMIN E PROJEKTAKTIT

Për zbatimin e këtij akti ngarkohen ministria përgjegjëse për mjedisin dhe institucionet e saj të varësisë, njësitë e vetëqeverisjes vendore dhe institucionet e

tjera, fusha e përgjegjësisë s të cilave lidhet me menaxhimin e integruar të mbetjeve.

VIII. PERSONAT DHE INSTITUCIONET QË KANË KONTRIBUAR NË HARTIMIN E PROJEKTAKTIT

Në hartimin e projektligjit kanë kontribuar ekspertë të ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit.

Projektligji u dërgua për mendim në Ministrinë e Drejtësisë, Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë, Ministrinë e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë, Ministrinë e Shtetit për Mbrojtjen e Sipërmarrjes, Ministrisë për Marrëdhëniet me Parlamentin, si edhe në Agjencinë për Mbështetjen e Vetëqeverisjes Vendore.

IX. RAPORTI I VLERËSIMIT TË TË ARDHURAVE DHE SHPENZIMEVE BUXHETORE

Projektligji prek në mënyrë të drejtpërdrejtë kostot e drejtpërdrejta që mbart sektori publik, nëpërmjet buxheteve të njësisve të vetëqeverisjes vendore të vena në dispozicion të menaxhimit të mbetjeve. Kostot e drejtpërdrejta të sektorit publik do të reduktohen si pasojë e reduktimit të sasisë së gjeneruar dhe të depozituar të mbetjeve. Në këtë mënyrë njësitë e vetëqeverisjes vendore do të paguajnë 491 milionë lekë/vit me pak për transportimin dhe depozitimin e mbetjeve.

Përlllogaritja e efektit financiar është e detajuar në aneksin 1A, të dokumentit të RIAs, që i është bashkëlidhur projektligjit të propozuar.

KËSHILLI I MINISTRAVE